

HESTESPRANGET: Merkene i fjellet skal i følge sagnet stamme fra hovene på Olav den helliges hest.

RUNERISSINGER: De er utydelige, men synlige de gamle runerissingene fra 1100-tallet du finner i Framvaren. Teksten har blitt oversatt som "Endride risset etter Øystein".

RI 17: 411 R I P I
11: N 17 11

Fra Listaboka av Reidar Rudjord gjengir vi de to mest vanlige forklaringene, fortalt av Abraham Vere, på dialekt:

Hellig Olav kom rians ud Kjerringdalen i Hera. Då han kom te Bøen, sett'an sporan i hesten så han jumpte rett ove Framvaren. Der han kom ner på Listesia, he sian heite Hestesprange. Ein kan ennå sjå feran ette hestehøvan.

En annen versjon er slik:

Der bude ei kongsdoter på Sigersvoll. Ei gong kom to friare. Ho ligte dei gott bejje to, sae ho ville ha den som kunne rie fortast. Dei sko rie i frå Briseid i Hera, å den som kom fòsst te Sigersvoll, ville ho ha. Den eiene tog sør ove Rabneheia. Den andre va mindre kjent å tog vest i jonom Kjerringdalen te Bøen.

Men då han inkje kunne komme fram lenger, så rei han ner på strånna å ud på ein odde å sette sporan i hesten, å øve fjoren bar de i løuse luften. Ein kan ennå sjå feran ette hesten bådde på øustsia der han tog jump å på vestsia der han kom ner.

På vestsia kalle ein de ennå «Hestesprange».

Runerissinger i fjellet

De historiske attraksjonene ligger tett i Framvaren. Kikker du nøye etter i fjellveggen ved Runefjellet får du øye på noen gamle runer

fra Middelalderen. Disse er datert til rundt år 1100 og kan kun ses fra båt. Teksten sier oversatt til norsk: "Eindride risset etter Øystein". Innskriften blir tolket dit hen at en eller annen Øystein har omkommet her, og at Eindride risset inn runene i fjellet som et minne. Kanskje er innrissingen et vitne om en fortvilet far som mistet sin sønn her i en tragisk ulykke. Sikkert er det i alle fall at kong Frederik IV under sitt besøk 4. juli 1704 beskuet runene ved Runefjellet. Se etter runerissingene på koordinatene N 58° 9.384', E 6° 45.252, på fjellveggen cirka 2 og en halv meter opp fra vannoverflaten.

Båttrekket

Forbered deg på en hyggelig prat. For Turid og Eilef Liland som driver båttrekket, elsker å fortelle historier fra trekket og områdene rundt. –Vikingene trakk båtene over her, forteller Eilef Liland. Han viser oss den gamle vikingbrygga bare et steinkast fra slippen der båtene fraktes opp på traktoren. Liland forteller videre om trafikknutepunktet Listeid og om hvordan to av de gamle gårdene i området i eldre tider var pålagt av kongen å drive gjestgiveri for reisende, mot at de til gjengjeld slapp å betale full skatt.

Båttrekrets historie

Så lenge mennesker har ferdes på sjøen har

det antagelig blitt trukket båter over Listeid, eidet som forbinder Lista-halvøya med fastlandet. De værharde farvannene rundt Lista har gjort det foretrukket å dra båtene over land, til tross for at jobben måtte gjøres med muskelkraft. Kjølten ble plassert i en eikestokk med ei renne på langs og dratt over land. Tidligere var det et vann der det nå er myr på toppen av Mevollen. Dermed kunne mennesket ro deler av strekningen der det nå brukes traktor. Etter hvert ble hesten tatt i bruk for å dra båtene opp bakken og over til Eidsfjorden. Trekkhester ble erstattet av dieselhyster etter andre verdenskrig.

– Jeg kjenner flere som husker tiden da det ble brukt hest til å trekke båtene over, forteller Liland. Det sies at hesten som hørte til på en av de lokale gårdene etter hvert skjønte at båt på fjorden var synonymt med tungt arbeid. Såpass oppgående var blakken at den forsøkte å stikke til skogs hver gang den så et nytt fartøy på vei inn til båttrekket.

Etter krigen ble en gammel nazi-lastebil brukt som trekkraft for sjøfarende som ville unngå å gå rundt Lista-neset.

Tyskerlastebilen ble etter hvert erstattet av traktorer. Båttrekket var nedlagt i 7 år mellom 1996 og 2003. Frem til '96 drev Arne Abrahamsen trekket med en gammel Volvo-traktor foran hengeren. Etter syv år uten tilbudet startet altså ekteparet Liland fra Jæren

BROÅPNER: Den gamle svingbroa ved Strømmen må passeres for å komme til Framvaren og båttrekket. Som navnet vitner om kan det være mye strøm i kanalen, så pass på.

FRAMVAREN: Etter et kvarter på landeveien er turen rundt værharde Lista unngått. Terskelfjorden Framvaren fremstår som ganske så snill i forhold til Nordsjøen.

KOM IGJEN: Turid dirigerer båtene på plass i krybba, samtidig som hun forteller Eilef om hengeren skal frem eller tilbake. Ekteparet har så langt spart 1600 båter for turen rundt Lista.

opp igjen det som trolig er Norges eneste gjenstående båttrekk. Eilef Liland kjøpte båthengeren og modifiserte den.

– Jeg hadde besøk av en journalist fra lokalavisen i forbindelse med noe helt annet. Han fikk se at jeg holdt på å jobbe med en stor båttilhenger og spurte hva denne skulle brukes til. Da måtte jeg jo fortelle. Neste morgen ringte første kunde, humrer den solbrune båttrekkeren.

Lange dager

– Vi bor jo i Vanse, så av og til kan det være litt kronglete å forutse når vi må kaste fra oss det vi holder på med fordi det ligger en båt og venter på å komme forbi Strømmenbroa, sier Turid. Samtidig legger hun ikke skjul på at hun trives med jobben. Eilef kjører traktoren, mens Turid geleider båtene på plass i krybba, kjører følgebilen og tar betaling. Apropos betaling. Det koster 700 kroner å få fraktet båten en vei. Ikke stort mer (kanskje mindre) enn du ville brukt i drivstoffkostnad om du stampet deg gjennom bølgen rundt Lista.

– Vi hadde en spørreundersøkelse for noen år siden. Den gang tok vi 450 kroner. 95 prosent av de spurte syntes det var for billig, så vi økte prisen litt, og det er fortsatt ingen som klager, smiler Turid Liland.

Sammen med Eilef har hun vært med på å frakte rundt 1600 båter fra Sigersvoll til Listeid, og motsatt vei. Antall kunder har lig-